Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

34 352 Uitvoering en evaluatie Participatiewet

Nr. 370 **BRIEF VAN DE MINISTER VAN WERK EN PARTICIPATIE**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 juni 2026

Om mee te kunnen doen in onze samenleving is de beheersing van de Nederlandse taal cruciaal. Wanneer je bijstand ontvangt, word je geacht alles te doen wat binnen je eigen vermogen ligt om zo snel mogelijk (weer) in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Daarbij hoort ook dat men de verantwoordelijkheid heeft om de Nederlandse taal voldoende te beheersen, zoals is vastgelegd met de taaleis in artikel 18b van de Participatiewet.

Gebleken is dat de taaleis op onderdelen niet goed aansluit op de praktijk van mensen in de bijstand, van gemeenten en van taalaanbieders. Het vorige kabinet heeft uw Kamer hierover geïnformeerd met de brief van 29 september 2025.[1] Ook is er al lange tijd discussie over het vraagstuk of de taaleis wel of niet wordt uitgevoerd door gemeenten.

In lijn met de moties van de leden Yesilgöz-Zegerius en Bontenbal[2] en De Kort en Flach[3] zijn de mogelijkheden voor een effectievere taaleis in de Participatiewet in kaart gebracht. De taaleis zal door de verbeteringen meer aansluiten op wat mensen in de bijstand nodig hebben om een stap naar werk te kunnen zetten. Het zal tevens leiden tot een beter uitvoerbare regeling en betere handhavingsmogelijkheden voor gemeenten. Met deze brief wordt uw Kamer geïnformeerd over het verbeterplan. In het bestuurlijk overleg met de VNG en gemeenten heb ik ook aangegeven dat als gemeenten (principieel) geen uitvoering willen geven aan de huidige en straks verbeterde taaleis, ik mij genoodzaakt zal zien om hiertegen op te treden. De afspraak van dit kabinet is immers helder: iedereen doet mee; de taal beheersen is een belangrijke randvoorwaarde voor volwaardige deelname aan onze samenleving.

[1] Kamerstukken II 2024/25, 34 352, nr. 345: nadere uitwerking taaleis Participatiewet
[2] Kamerstukken II 2024/25, 36 651, nr. 21: motie over het heroverwegen van het schrappen van de taaleis en onder de loep nemen van het taalonderwijs.
[3] Kamerstukken II, 2024/25, 36 582, nr. 64: motie over het helpen van gemeenten bij het op orde krijgen van hun taalaanbod en dit te handhaven.

kst-34352-370
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

Update evaluatie taaleis

Er is een update uitgevoerd van de evaluatie van de taaleis in 2019. Deze evaluatie is bij deze brief gevoegd. Er zijn 106 reacties binnengekomen.[4] Uit de evaluatie volgt dat de knelpunten uit 2019 nog steeds bestaan.

Een aantal belangrijke uitkomsten uit de evaluatie zijn:
– 76 gemeenten bieden formele taaltrajecten aan, 72 gemeenten bieden
– non-formele taaltrajecten aan en 66 bieden informele taaltrajecten aan.
– 15 gemeenten zien de taaleis als een effectief middel. 55 gemeenten zien de taaleis niet als een effectief middel.
– 70 gemeenten geven aan dat er sprake is van veel bureaucratie en uitvoeringslasten.
– 62 gemeenten vinden de doelgroep van de wet te smal.
– 36 gemeenten geven aan dat er te weinig ruimte is voor maatwerk.

Aanpassingen van de taaleis

Zoals eerder met uw Kamer gedeeld zijn de uitgangspunten van het kabinet bij het verbeteren van de taaleis:
– Taaleis die werkt voor iedereen in de bijstand die taalvaardigheid kan ontwikkelen.
– Ruimte zoeken om aan te sluiten bij wat iemand nodig heeft voor de stap naar werk.
– Verminderen van de administratieve lasten en hoge uitvoeringskosten bij gemeenten.
– Taaleis als onderdeel van een integraal re-integratietraject.

Op basis van de uitkomsten van de recente evaluatie en gesprekken met gemeenten, werkgevers, arbeidsmarktregio's en taalaanbieders is een verbeterplan opgezet. Op basis van deze input worden de volgende aanpassingen in gang gezet:
1. **Doel** en **doelgroep** taaleis: uitstroom naar werk bevorderen voor de brede doelgroep waarvoor taal nu een belemmering is.
   Het doel van de taaleis wordt nog nadrukkelijker toegespitst op het wegnemen van de belemmering «taal» in het vinden en behouden van werk. Voorgesteld wordt om de taaleis op te leggen als het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal een belemmering vormt om werk te vinden of te behouden. Van mensen wordt dan gevraagd om zich in te spannen om de Nederlandse taal (beter) te gaan beheersen.
   Daarbij hoort dat er ook anders kan worden gekeken naar de groep die baat heeft bij een taaleis: mensen die kunnen werken en waarvoor taal een belemmering is. Ook wanneer iemand acht jaar Nederlandstalig onderwijs heeft gevolgd of het inburgeringsexamen heeft gehaald, kan taal nog steeds een belemmering zijn. Daarmee wordt afgestapt van de veronderstelling in de huidige wet dat men voldoende Nederlands beheerst wanneer 1) iemand minimaal acht jaar Nederlandstalig onderwijs heeft gevolgd of 2) iemand het inburgeringsexamen heeft gehaald of 3) via documenten kan aantonen dat hij of zij de Nederlandse taal op niveau 1F machtig is. De doelgroep die onder de taaleis komt te vallen, wordt dus groter. We gaan kijken naar wat de mensen echt kunnen en nodig hebben om mee te doen.
   Mensen met een AIO-uitkering en mensen die ontheven zijn van de arbeids- en participatieverplichtingen (bijvoorbeeld door chronische ziekte) worden uitgezonderd van de taaleis door deze wijziging.

[4] Enkele gemeenten reageerde namens een samenwerkingsverband waardoor er in totaal 140 gemeenten vertegenwoordigd zijn.

2. Gevraagd **taalniveau** blijft 1F, expliciet ruimte voor maatwerk als het werk daarom vraagt.
   Op dit moment is het taalniveau vastgesteld op 1F (gelijk aan Europees referentiekader A2). Omdat dit taalniveau niet voor iedereen haalbaar is en niet voor alle sectoren op de arbeidsmarkt noodzakelijk is, is verkend of dit niveau aangepast moet worden of losgelaten kan worden. Ik heb besloten om dit niet te doen vanuit een principieel oogpunt: de Nederlandse taal beheersen is de basis om mee te kunnen doen.
   Daarnaast biedt het vasthouden aan taalniveau 1F ook duidelijkheid voor gemeenten en mensen in de bijstand. Door te werken met één taalniveau is ook de verwachting dat (te) grote verschillen in de uitvoering worden voorkomen. Tegelijkertijd is er ruimte nodig om het niveau (deels) los te laten in uitzonderlijke gevallen. Bijvoorbeeld wanneer het beheersen van de Nederlandse taal op 1F-niveau niet op alle vereiste onderdelen (lezen, schrijven, gespreksvaardigheid, luisteren, spreken) nodig blijkt te zijn om aan het werk te gaan of als daadwerkelijk blijkt dat 1F-niveau niet haalbaar is vanwege bijvoorbeeld de leerbaarheid van de persoon. Het (beoogde) werk is hierbij leidend.
3. **Beoordeling** van het **taalniveau door taaltoets of de consulent** van de gemeente
   Op dit moment zijn gemeenten verplicht om bij een bijstandsaanvraag een taaltoets af te nemen om vast te kunnen stellen of men voldoet aan het taalniveau 1F. Gemeenten geven aan dat een taaltoets hiervoor niet altijd een effectief instrument is, bijvoorbeeld als blijkt dat mensen in een gesprek met de gemeente overduidelijk de Nederlandse taal niet beheersen. Daarom wil ik de gemeente ruimte geven om af te zien van een taaltoets, als deze toets een belemmering vormt. Als blijkt dat iemand evident de taal (on)voldoende beheerst, kan de beoordeling van de consulent volstaan om het taalniveau vast te stellen.
   Dit sluit aan bij de huidige werkwijze van een groot deel van de gemeenten. Uit de evaluatie blijkt dat in 72 van de 106 gemeenten de consulent een inschatting van het taalniveau maakt, al dan niet mede op basis van bewijsstukken. Deze wijziging zorgt voor een vermindering van de administratieve lasten. Tegelijkertijd blijft er een verplichting om een taaltoets af te nemen in niet evidente gevallen.
4. Taal wordt **integraal** onderdeel van **re-integratietraject**
   Op dit moment is er een eigen proces voor het toetsen en monitoren van de voortgang van de inspanning om de taal te leren. Dit proces sluit niet aan op het integrale re-integratieproces. Hierdoor is het ingewikkeld voor gemeenten om dat in samenhang te organiseren, terwijl taal vaak juist één van de factoren is binnen een re-integratietraject. Ik ga de termijnen voor de taaleis gelijktrekken met de termijnen voor het re-integratietraject. Door deze wijziging kunnen gemeenten het toetsen en monitoren van de voortgang van de taal meenemen in het integrale re-integratietraject en is er de mogelijkheid om naar de persoon als geheel te kijken. Hiermee draagt deze wijziging bij aan het verminderen van administratieve lasten voor gemeenten, omdat zij geen afzonderlijk proces of extra instrumenten meer op hoeven te zetten voor de beoordeling van het taalniveau. Deze wijziging doet niet af aan de verplichting voor gemeenten om het taalniveau van mensen in de bijstand te toetsen.
5. Betere **monitoring** van effecten en uitvoering taaleis
   Op dit moment is er beperkt zicht op de uitvoering van de taaleis. Het is nu niet inzichtelijk hoe de taaleis wordt ingezet of hoe effectief deze is. Er is enkel zicht op hoe vaak er op grond van de taaleis een maatregel wordt opgelegd. Dat zegt onvoldoende over de uitvoering van de taaleis in zijn algemeenheid. Daarom stel ik voor om, aanvullend op de monitoring van het aantal maatregelen dat wordt opgelegd,

de taaleis mee te nemen in de bredere monitoring van de Participatiewet. Hiermee kom ik ook tegemoet aan mijn toezegging aan het lid Ceulemans.[5]
Uit de update van de evaluatie blijkt onder meer dat binnen gemeenten de uitvoering van de taaleis in de Participatiewet en inspanningen van mensen in de bijstand gericht op taalverbetering in verschillende mate en op verschillende wijze worden geregistreerd en gemonitord. Momenteel wordt samen met gemeenten en het CBS geïnventariseerd hoe de taaleis in bestaande statistiek opgenomen wordt. Dit plaatst de taaleis ook in de bredere context van re-integratie: als één van de belemmeringen die men kan ervaren in het vinden van werk. Op deze manier is de verwachting dat periodiek en systematisch zicht gekregen wordt op het aantal mensen in de bijstand dat een taaltraject volgt.

Financiën

Vanwege een verwachte toename van het aantal WIA-instroomgevallen ten tijde van de voorjaarsbesluitvorming is er minder financiële ruimte voor extra taalonderwijs voor mensen in de bijstand. Conform de begrotingsregels moeten tegenvallers binnen het eigen departement worden opgevangen. Het kabinet heeft ervoor gekozen om dekking te vinden in middelen die nog niet zijn uitgegeven, zoals de gereserveerde middelen in het kader van de taaleis. Hierdoor zijn er op dit moment geen extra financiële middelen beschikbaar voor gemeenten om effectiever taalonderwijs te kunnen organiseren. Het gaat hierbij uitsluitend om de taaleis van mensen in de bijstand, niet om het taalaanbod voor inburgeringsplichtigen. De bestaande financiële middelen die gemeenten in kunnen zetten voor taalonderwijs (via het re-integratiebudget en de WEB-middelen) blijven wel in stand.

Ik meen ook dat met de bestaande financiële stromen de gemeenten voldoende in staat zijn de mensen in de bijstand te ondersteunen op taal. Ook omdat het in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de persoon in de bijstand zelf is om de Nederlandse taal voldoende te beheersen. Als dat niet lukt, is het aan hen om te kijken op welke manieren zij daar ondersteuning bij kunnen krijgen in hun omgeving, bijvoorbeeld via taalcafés of taalmaatjes. Wanneer ook dit niet lukt, kan de gemeente hen ondersteunen.

Handhaving

Het kabinet vindt de beheersing van de Nederlandse taal cruciaal. Dit is nodig om mee te doen op de Nederlandse arbeidsmarkt. Daarom is de taaleis opgenomen in de Participatiewet. Het is noodzakelijk dat gemeenten goed in staat zijn om te handhaven.

Dit kabinet wil de complexiteit in de handhaving van het sociale zekerheidsstelsel verminderen en meer ruimte bieden om rekening te houden met individuele gevallen. Met het wetsvoorstel handhaving sociale zekerheid krijgen gemeenten meer ruimte om aan te sluiten bij iemands situatie. Ik ga ervan uit dat de hiervoor genoemde verbeteringen samen met de ruimte die ontstaat door dit wetsvoorstel, zorgen voor een taaleis die gemeenten beter kunnen uitvoeren en handhaven.

Oorspronkelijk bevatte de Participatiewet een afzonderlijk handhavingsregime voor de taaleis. Met het wetsvoorstel handhaving sociale zekerheid wordt dat meer in lijn gebracht met andere arbeidsverplichtingen. Dit betekent dat als de gemeente constateert dat iemand de

[5] Toezegging gedaan tijdens het wetgevingsoverleg over de 1e suppletoire begroting SZW

Nederlandse taal niet of onvoldoende beheerst en zich niet inspant om de taal te leren, de uitkering gedurende één maand verlaagd wordt met 25 procent. Het idee is dat iemand gedurende die maand aan de verplichting gaat voldoen en daarmee een nieuwe verlaging niet nodig zal zijn. Als iemand geen verbetering laat zien, kan de gemeente de uitkering opnieuw verlagen. Bij herhaaldelijke niet-naleving kan de verlaging verdubbeld worden, oplopend tot een verlaging van 100 procent. De toepassing van deze verdubbeling is een discretionaire bevoegdheid voor gemeenten.

Dit wetstraject geeft gehoor aan de motie van de leden Michon-Derkzen en De Beer[6] over het voorbereiden van wetgeving om handhaving op de taaleis effectief vorm te geven in alle gemeenten.

Maar laat ik helder zijn. De wet is de wet. Ik acht de knelpunten onder de huidige Participatiewet niet dermate groot dat de taaleis niet uitvoerbaar en handhaafbaar is. Als gemeenten het standpunt innemen dat zij de taaleis niet gaan uitvoeren en handhaven, dan zal ik richting hen optreden en de eerste stap op de escalatieladder zetten. Indien gemeenten niet bereid zijn alsnog uitvoering te geven aan de wet, zal ik overgaan tot het aanzeggen van een aanwijzing en zo nodig een korting op het BUIG-budget. Dit heb ik ook met de VNG gedeeld in het bestuurlijk overleg.

Vervolg

Om deze verbeteringen door te voeren is een wetswijziging nodig. Naar verwachting wordt dit wetsvoorstel in de tweede helft van 2027 aan uw Kamer aangeboden.

De Minister van Werk en Participatie,
A.A. Aartsen

[6] Kamerstukken II 2025/26, 32 824 nr. 495: motie over het voorbereiden van wetgeving om handhaving op de taaleis effectief vorm te geven in alle gemeenten.